

УДК 663.647 : 615.838

**ГІДРОМІНЕРАЛЬНІ РЕСУРСИ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ДЛЯ РОЗВИТКУ SPA –ІНДУСТРІЇ
THE HYDRO RESOURCES IVANO-FRANKIVSK REGION FOR THE
DEVELOPMENT OF SPA INDUSTRY**

Коваль О.А. / Koval O.A.

Фролова М.М. / Frolova M.M.

Національний університет харчових технологій, Київ, Володимирська 68, 01601

National University of food technologies, Kiev, Volodymyrska 68, 01601

Анотація: В статті розглянуто питання дослідження хімічного складу, бальнеологічних властивостей гідромінеральних ресурсів Івано-Франківської області, аналіза перспектив розвитку та методів ефективного використання мінеральних вод з лікувально-профілактичною метою. Оцінка гідромінеральних ресурсів Івано-Франківщини дозволяє обрати напрям освоєння та розширення об'єктів рекреаційного природокористування з метою розширення інфраструктури санаторно-курортних закладів, готелів з поєднанням класичних бальнеологічних та інноваційних SPA-послуг, сформульована пропозиція використання мінеральної води «Горянка» в бальнеології та SPA – процедурах в Мізунському курортно-рекреаційному районі.

Ключові слова: гідромінеральні ресурси, рекреація, СПА-індустрія, мінеральні родовища, санаторно-курортне лікування.

Abstract: The article deals with the research of the chemical composition, balneological properties of the hydromineral resources of the Ivano-Frankivsk region, analysis of innovative ways and methods of effective use of mineral waters with a therapeutic and prophylactic purpose. The above assessment of hydromineral resources in the Ivano-Frankivsk region allows us to choose the direction of development and expansion of objects of environmental nature in order to expand the infrastructure of sanatoriums and hotels, combining classical balneological and innovative SPA services. Taking into account the received data, the proposal for the

use of mineral water "Gorianka" in balneology and SPA procedures in the Mizun resort and recreational area.

Keywords: hydro resources, recreation, spa industry, mineral deposits, spa treatment, Resort.

Актуальність теми. Основним завданням наукової статті є визначення шляхів ефективного використання гідромінеральних ресурсів на основі вивчення фізико-хімічних властивостей гідромінеральних ресурсів Івано-Франківської області з метою пошуку перспектив розширення природно-ресурсного потенціалу Івано-Франківщини в рекреаційному, бальнеологічному напрямку, застосуванні класичних та новітніх SPA-послуг.

Існуючою проблемою є оцінювання рівня освоєння природо-ресурсного потенціалу Долинського району Івано-Франківської області, встановлення перспективних шляхів ефективного використання мінеральних вод, інших рекреаційних ресурсів.

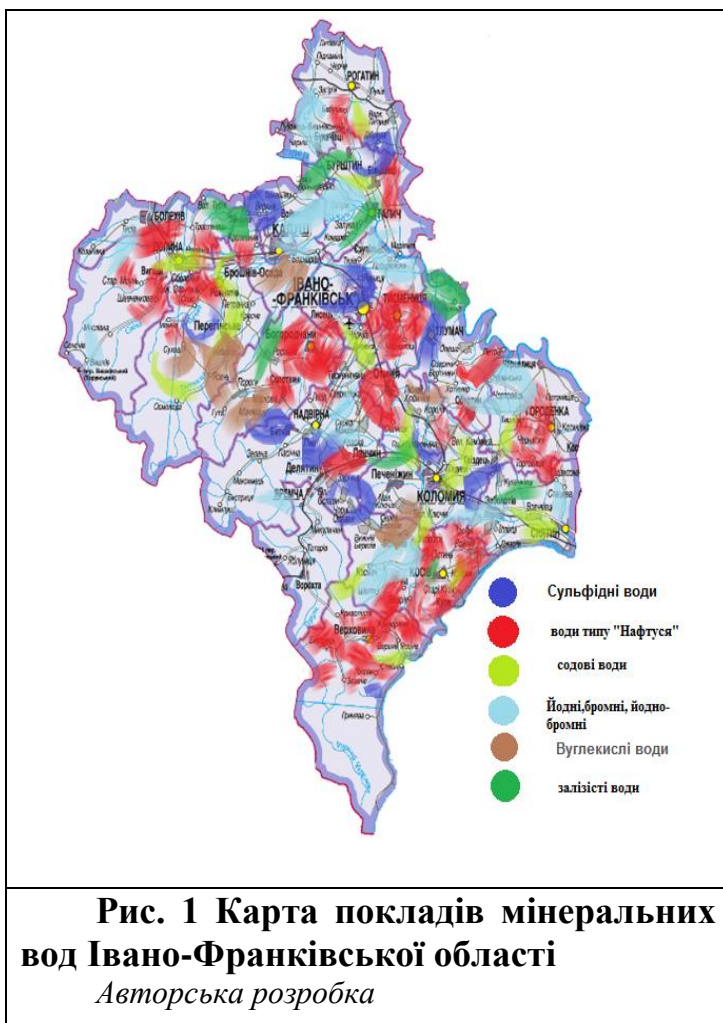
Основной текст. Дослідженням рекреаційно-туристичних ресурсів були висвітлені у працях Приходько М., Долгопола Г., Коробейнікова Я., Бейдик О., Поздняков О., Філіпчук У. В їх працях детально висвітлена характеристика рекреаційно-туристичного комплексу окремих регіонів України, використання природних рекреаційних ресурсів.

Івано-Франківщина знаходиться на південному заході України, на стику двох великих природно-географічних областей — Східно-Європейської рівнини та Українських Карпат. Територія області є складовою частиною історичної української землі – Галичини, де формується 8321 річок з обсягом води 4,8 км³ (8,6% місцевого річкового стоку України), зосереджена значна частина лісових ресурсів лісів - 2,6 тис. га (8,0% площі земель лісового фонду України), 636,5 тис. га сільськогосподарських угідь, 634,5 га - водно-болотних угідь, 23,4 тис. га знаходиться під водою (річки, ставки, водосховища). Область багата на джерела мінеральних вод, їх понад 300, є аналоги таких вод як "Нафтуся», "Моршинська», «Єсентуки».

Оцінка гідромінеральних ресурсів Івано-Франківщини необхідна для вибору напрямку освоєння об'єктів рекреаційного природокористування,

зокрема розширення інфраструктури санаторно-курортних закладів, готелів із наданням SPA-послуг. Об'єктом дослідження нашої роботи є мінеральні води Івано-Франківщини в цілому та вод Долинського району, з'ясування причинно-наслідкових відносин між складом мінеральної води та її фізіологічними властивостями, впливом на організм людини.

Представлена карта Івано-Франківської області (рис.1) з покладами мінеральних вод області, що розроблена авторами, аналіз карти родовищ і проявів мінеральних вод дозволяє виділити декілька зон з найбільшою концентрацією покладів мінеральних вод: Верховинський, Долинський, Косівський, Рогатинський райони.

Аналіз хімічного складу мінеральних вод України показав, що можна класифікувати 8 основних бальнеологічних груп вод, співвідношення та якісна оцінка мінеральних вод Франківщини представлена на рисунку (рис.2), аналіз якого показує, що найбільших відсоток складають 3 види вод. Характерним для мінеральних вод є надзвичайно складний хімічний, мікробіологічний склад та різний терапевтичний ефект. В таблиці 1 представлено співставний аналіз мінеральних вод Івано-Франківщини та їх

лікувальний ефект. Аналіз мінеральних вод області показав, що серед лікувальних мінеральних вод Франківщини найбільш дослідженою є група вод з підвищеним вмістом органічної речовини типу "Нафтуса".

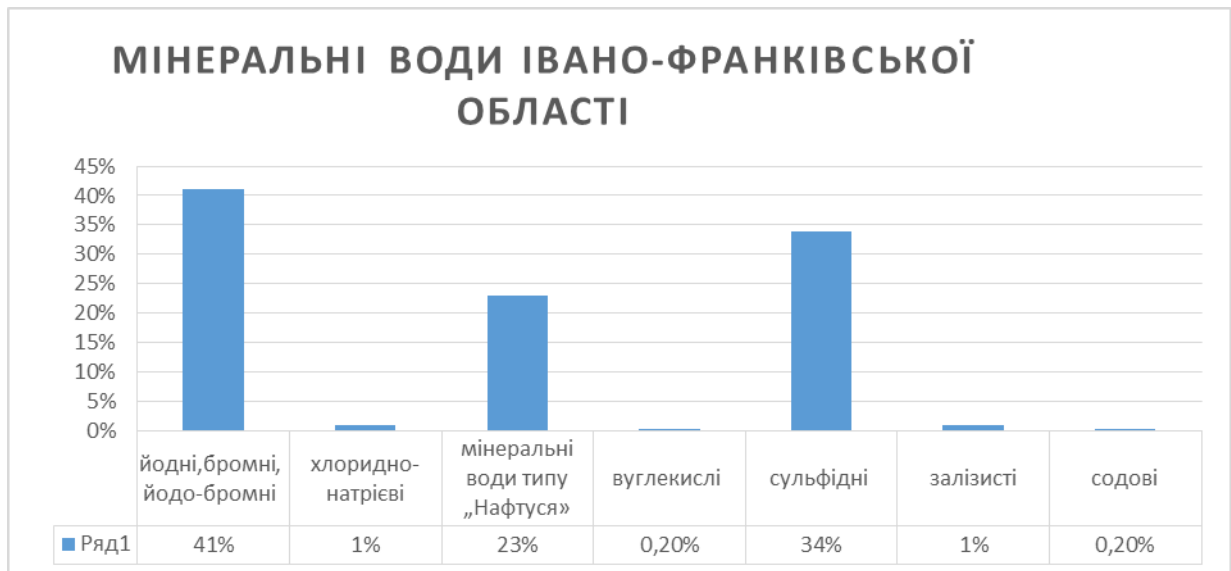

Рис.2 Ресурси мінеральних вод Івано-Франківської області

За хімічним складом води типу "Нафтуса" Долинського родовища з назвою «Горянка» - це гідрокарбонатні різного катіонного складу з мінералізацією 0,8 г/л і загальним вмістом органічної речовини від 8 г/дм³ до 26 мг/дм³ вважається однією з кращих світових мінеральних вод і належить до так званого живого продукту, бо не потребує додаткового збагачення мінеральними речовинами.

Таблиця 1.

Мінеральні води Франківщини

Група	Регіони	Мінералізація та лікувальні властивості
1	2	3
Типу "Нафтуса"	В межах районів: Верховинського, Косівського, Надвірнянського, Богородчанського, Долинського	8 мг/дм ³ - 30 мг/дм ³ . Покращує жовчоутворення та жовчовиділення, шлункову та панкреатичну секреції, зменшує рівень глюкози в крові при цукровому діабеті II типу, покращує кровообіг кісткового мозку, що сприяє виведенню радіонуклідів, має сечогінну, протизапальну та протимікробну ді
Хлоридні натрієві	Маківське, Теофіпольське і Кам'янець-Подільське родовища	1 г/дм ³ - 8 г/дм ³ , без бальнеологічних компонентів. Рекомендовані при захворюваннях шлунково-кишкового тракту та гепатобіліарної системи
Вуглекислі	Верховинський район, у басейні р. Чорний Черемош.	Рекомендовані при захворюваннях серцево-судинної та нервової систем

Сульфідні	Рогатинський, Тлумацький, Калуський, Тисменицький, Коломийський, Городенківський, Снятинський райони	22,6 мг/дм ³ (норматив не > 10 мг/дм ³). Рекомендовані при захворюваннях вегетосудинної системи, периферичної і центральної нервової систем, опорно-рухового апарату, жіночої статеві системи, шкіри
Содові	Верховинському, Надвірнянському та Долинському районах	5 мг/дм ³ - 200 мг/дм ³ . У бальнеологічному відношенні рекомендовані для лікування периферичної і центральної нервової систем та опорно- рухового апарату
Залізисті	Косівському та Надвірнянському районах	до 20 мг/дм ³ (при нормативі не < 10 мг/дм ³).
Хлоридно-натрієві бальнеологічні розсоли	Калуському районі (с. Яворівка)	135 г/дм ³ (вміст бромну 319,6 мг/дм ³ , йоду 35,5 мг/дм ³)
Йодні, бромні, йодо-бромні	Косівському (с. Березів, Яблунів, Уторопи, Текуча) і Надвірнянському районах (с.мт Делятин)	від 30 до 319 мг/дм ³ (норматив не < 25мг/дм ³), йоду – від 5 до 35 мг/дм ³ .ативі не < 5 мг/дм ³). Не має аналогів у Карпатському регіоні, для лікування хвороб органів травлення, печінки, нирок, жовчо- і сечовивідних шляхів та порушень обміну речовин

Авторська розробка

На відміну від «Нафтусі», яку належно пити у перші години її потрапляння на поверхню землі, а краще, не відходячи від бювету, «Горянка» має здатність самоконсервуватися і зберігати свої властивості. За своїми фізико-хімічними властивостями "Горянка" подібна до Трускавецької «Нафтусі», проте в ході порівняльної характеристики було виявлено деякі відмінності, зокрема в складі має залізо (0,8 г/л,) йод (1,6 г/л), кисень (0,245 г/л), інші відмінності наведено в таблиці 2. З даних таблиці можна зробити висновок, що "Горянка" - це гідрокарбонатна-магнієво-натрієва вода малої мінералізації, подібна до трускавецької «Нафтусі», але на відміну від неї Мізунська вода містить йод, мідь, фосфор, двовалентне залізо, кисень. Мінеральна вода із джерела «Горянка» - холодна, прозора, без осаду, питна, слабомінеральзована (0,7 г/л) гідрогенкарбонатна та кальцієво-магнієва, що використовується для лікування

захворювань, пов'язаних із порушенням обміну речовин шлунково-кишкового тракту, хвороб печінки і жовчних шляхів, нирок і сечовивідних шляхів, крім діуретичної дії характеризується бактерицидними і протизапальними властивостями, які мають біогенну природу.

Таблиця 2.

Порівняльна характеристика Трускавецької “Нафтусі” та “Горянки”

Назва хімічних елементів	Мінеральний склад води, г/л		Назва хімічних елементів	Мінеральний склад води, г/л	
	“Нафтуса”	“Горянка”		“Нафтуса”	“Горянка”
Натрій	0,0035	0,0456	Сульфати	0,0354	0,0756
Кальцій	0,1036	0,11	Гідрокарбонати	0,448	0,552
Магній	0,0419	0,0365	Вуглекислий газ	0,057	0,003
Хлор	0,0243	0,0624	Сірководень	0,6006	0,0125
Загальна мінералізація, г/л вод Трускавецької “Нафтусі” / “Горянки”				1,8273 / 3,5417	

Мінеральна вода цього джерела відрізняється ще і здатністю впливати на обмін речовин та дезинтоксикаційністю, хімічний склад газу мінеральної води «Горянка» був визначений при відборі проб методом випаровування. Кількість розчиненого у воді газу складає 68,6 мг/л, з якого 48,8% - вуглекислота, 47,8% - азот, 2,2% - метан, 1,43% - кисень. Вміст вільного сірководню та вуглекислоти, визначених методом хімічного аналізу, відповідно 0,6 та 56,84 мг/л. Останнім часом з'являється все більше робіт біохіміків, вказуючи на важливу роль ряду мікроелементів в життєдіяльності людського організму. Встановлено, що біологічна дія елементів на організм виявляється за умови концентрації їх у тканинах і клітинах організму. Застосування більш високої концентрації елементів викликає токсикологічний ефект.

У результаті гідрогеологічних досліджень в межах області виявлено понад 60 водопунктів мінеральних вод типу “Нафтуса”, з яких активно використовуються вода “Горянка”, родовище якої розташоване в с. Старий

Мізунь Долинського району. Ресурси мінеральних вод типу "Нафтуса" становлять 3540 м³ /добу. Таким чином поклади води "Горянка" можна віднести до перспективних родовищ для рекреаційного використання.

Аналіз родовищ мінеральних вод Франківщини, дозволяє зробити висновок, що гідромінеральні багатства регіону є перспективними і створюють сприятливі умови для інвестицій у розвиток санаторно-курортної бальнеотерапії, доцільна розробка диференційованих SPA-програм бальнеолікування і бальнеопрофілактики мінеральними слабомінералізованими водами з підвищеним вмістом органічних речовин.

Аналіз курортів Івано-Франківської області показав дуже низький рівень освоєння широких рекреаційних можливостей області. Відомо, що вона має п'ять курортних місцевостей, в яких діють 11 санаторіїв. Для курортної терапії використовуються кліматичне лікування, мінеральні ванни. Серед курортів відомі низькогірні Косів, Татарів, Яремче, середньогірний курорт Ворохта і бальнеогрязевий передгірний курорт Черчета. Добре відомий найбільш розвинений в Україні гірськолижний курорт Буковель.

Для розширення географії курортів області розглянуто природничу, економічну характеристику району покладів води "Горянка".

Виконано аналіз місця будівництва готелю зі SPA послугами в с. Старий Мізунь, що знаходиться у передгір'ї Карпат у долині річки Мізунки за 9 км від районного центру. Старий Мізунь - агрорекреаційна зона на базі родовища мінеральних вод, що обслуговує внутрішньо-обласні рекреаційні потоки. Має привабливе географічне положення, в межах півгодини-одної години проїзду автотранспортом знаходиться місто Долина та обласний центр Івано-Франківськ, залізничні станції. Автомобільні дороги з'єднують с. Старий Мізунь з столицею Києвом, обласними центрами (Івано-Франківськом, Львовом, Тернополем, Хмельницьким, Вінницею), закордонними містами Польщі (Варшава, Люблін), Чехії (Прага, Брно) і Словаччини (Кошице). Пасажирські поїзди відправляються від станції міста Долина до Івано-Франківська, Чернівців, Мінська, Калуша. Село має багатовікову історію,

збереглися старовинні пам'ятки України, зокрема церква Возвиження Чесного Хреста, збудована у 1886 р. Біля Старого Мізуня розташована гідрологічна пам'ятка природи — болото Ширковець. Цікавою історичною реліквією є гілка давньої вузькоколіїної залізниці, однієї з небагатьох працюючих в Україні, що використовують і як засіб транспортування лісу, і як туристичну атракцію, що називають "Карпатським трамваем". Клімат помірно- континентальний, м'який, напрямок вітру південно-східний та південний.

Розглядаючи існуючі заклади готельного господарства в с.Старий Мізунь, можна виокремити приватну садибу "Дарваїв кут", що є єдиним функціонуючим закладом з 95% завантаженням. У порівнянні з двозірковими засобами розміщення приватний заклад має кращі умови і послуги. Звідси можна зробити висновок, що послуги старих забудов не задовольняють сучасним потребам населення України.

Висновок. Було розглянуто поклади родовищ мінеральних вод Івано-Франківщини, склад, лікувальні властивості мінеральних вод, природничу, економічну характеристику району покладів води "Горянка".

За результатами виконаних досліджень отримано висновок, що перспективними є поклади слабомінералізованої води з підвищеним вмістом органічних речовин типу «Нафтуса» з джерела «Горянка». Фізико-хімічні властивості мінеральної води «Горянка» досліджені, підтверджені властивості щодо лікування захворювань, пов'язаних із порушенням обміну речовин шлунково-кишкового тракту, хвороб печінки і жовчних шляхів, нирок, сечовивідних шляхів, крім того має унікальні характеристики бактерицидної і протизапальної дії, які мають біогенну природу, тобто застосування даної води є перспективним як в бальнеології, так і в SPA-індустрії.

Аналіз агрорекреаційної інфраструктури с. Старий Мізунь дає підстави для високої оцінки наявних місцевих ресурсів, перспектив значного розвитку вітчизняної бальнеології та SPA-індустрії, розширення готельного господарства, урізноманітнення курортно-рекреаційної діяльності, надавши послуги не нижче рівня три зірки, що задовольнило існуючий попит на готельні

послуги високих стандартів, що в свою чергу значно підвищить привабливість регіону як для українських так і для іноземних туристів.

Література:

1. Андрусак Н.С. Водні рекреаційні ресурси Івано-Франківської області / Н.С.Андрусак, Х.М. Ванджура //Таврійський економічний журнал № 2. – 2013. – С. 15-19.
2. Гаврилюк О.В. Проблеми і перспективи раціонального використання рекреаційних ресурсів Івано-Франківської області / О.В. Гаврилюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М.Коцюбинського. – Вип. 15. – 2008. – С. 85-91.
3. Коробейнікова Я., Долгопола Г. Рекреаційні ресурси Долинського району //Нац.природ. парки : пробл. становлення та розв. - Яремче, 2000. - С. 161-164.
4. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство. / Панкова Є.В. –К.:Альтерпрес. – 2003. – с.199
5. Кілінська К.Й. Еколого-прогнозна оцінка природно-господарської різноманітності Карпато-Подільського регіону України. /К.Й.Кілінська. – Чернівці: Рута, 2007. – 492 с.
6. Приходько М. Рекреаційні ресурси Івано-Франківської області та їх використання // Укр.геогр. журн. - 2003. - № 1.- С. 49-54.
7. Павлюк С.М. Використання мінеральних вод для лікувальної рекреації: сучасний стан та перспективи (на прикладі Івано-Франківської області)/ С.М, Павлюк// "Геополітика і екогеодинаміка регіонів" Науковий журнал.– Том 10 (Вип. 2). – Кримський науковий центр Національної академії наук України і Міністерства освіти і науки України. – Сімферополь. – 2014. – С. 704-708.

References:

1. Andrusiak N.S. (2013) "Water recreational resources of Ivano-Frankovskaya region", *Tavriiskyi ekonomichnyi zhurnal*, no. 2, pp. 15-19.
2. Havryliuk O.V (2008) "Problems and perspectives of the rational use of the recreational resources of the Ivano-Frankivsk region", *Naukovi zapysky Vinnytskoho*

derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.Kotsiubynskoho. issue 15, pp 85-91.

3 Korobeinikova Ya. and Dolhopola H. (2000) Recreational resources of the Dolinsk region, *Natsional'ni pryrodni parky: problemy stanovlennia ta rozvytku*, Yarmech, pp. 161-164.

4. Pankova, Ye.V. (2003) *Turystychne kraieznavstvo*. [Tourist crane], Alterpres, Kiev, Ukraine.

5. Kilinska K.I. (2007) *Ekoloho-prohnozna otsinka pryrodno-hospodarskoi riznomanitnosti Karpato-Podilskoho rehionu Ukrainy* [Ekologo-prednoznaya estimate of the near-economic variety of the Carpathian-Podolsky region of the Ukraine], Ruta, Chernivtsi, Ukraine.

6. Prykhodko M. (2003) "Recreational resources of Ivano-Frankivsk region and their use ", *Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal*, no. 1, pp. 49-57.

7. Pavliuk, S.M. (2014) "Use of mineral waters for therapeutic recreation: current state and prospects (by the example of Ivano-Frankivsk region)", *Heopolityka i ekoheodynamika rehioniv*. Scientific journal , Vol. 10, issue 2; pp. 704-708.

Стаття відправлена: 12.03.2017 г.

© Коваль О.А.